

Микола Слюсар,

асистент,

Христина Коломієць,

здобувачка вищої освіти

(Державний університет «Житомирська політехніка»)

Теоретичні засади дослідження гонзо-журналістики: теорія фреймінгу

Сучасна цифрова епоха позначається структурними трансформаціями медіапростору, появою нових медіа, зростання популярності окремих жанрів, серед яких і гонзо-журналістика. Він поєднує елементи репортажу, есеїстики з акцентом на передачу індивідуального досвіду перебування у події журналіста, що позначається експресивністю та емоційністю. Жанр, який зародився у 1970-х роках на основі праць Хантера С. Томпсона, завдяки розвитку соціальних мереж та блогінгу заново утверджує себе в сучасному медіапросторі. Осмислення цього феномену потребує теоретичного та методичного інструментарію, потужним пізнавальним потенціалом першого слугують теорії масових комунікацій, зокрема теорія фреймінгу. Вона вперше була сформульована ще в 1972 році Грегорі Бейтсоном, а через два роки обґрунтована Ірвінгом Гофманом у праці «Аналіз фреймів» і її висхідним положенням є «медіа зосереджує увагу на певних подіях і потім поміщає їх у поле значення» [1], що вирізняє її від теорії порядку денного зосередженістю на сутності актуальних для громадськості питань, а не на окремих темах. «Фрейм» розуміється як спосіб презентації інформації, на основі якого аудиторія її обробляє, тобто актуалізується проблема специфіки взаємовідношень «передача – сприйняття». Медіа створюють фрейм з метою отримання кінцевого результату передачі новин – бути сприйнятими аудиторією у контекстах з іншою попередньою інформацією, опосередковуючись запропонованими інтерпретаційними рамками.

Теорія фреймінгу пояснює, у який спосіб відбувається репрезентація та

інтерпретація інформації у жанрі гонзо-журналістики. Американський вчений Роберт М. Ентман застосовуючи теорію фреймінгу для аналізу фрагментованості медіадискурсу кінця ХХ століття, що останні десятиліття стала більш очевидною, визначає чотири функції, які виконують фрейми: визначають проблеми, діагностують причини, здійснюють моральні судження та пропонують засоби розв'язання [2, с. 52]. Стосовно гонзо-журналістики, можемо визначити, що виконання першої функції здійснюється не просто як нейтральний опис, констатація проблеми, а, навпаки, зображує журналіста як безпосереднього учасника процесів, подій, пов'язаних з нею. Використання елементів оповідей сенсаційного чи хаотичного змісту додають описуваній проблемі драматичного характеру, привертаючи увагу аудиторії більшою мірою, ніж здатен на це нейтральний репортаж. З іншого боку, суб'єктивізм презентації журналістського матеріалу не завжди дозволяє автору показати проблему як загальнозначущу, а більш як локальну, прив'язану до його досвіду.

Виконання функції діагностування причин у гонзо-журналістиці набуває системного характер, адже через творчий підхід поєднання вивчення об'єктивних фактів з власними спостереженнями журналіст здатен застосовувати нестандартні підходи до аналізу проблеми, розкривати приховані причини подій. А використання притаманних цьому жанру журналістики риторичних засобів іронії, гіперболи і провокації дозволяє надати конкретному діагнозу експресивного забарвлення, стимулюючи залученість громадськості до подальшого обговорення. Оскільки гонзо-журналістика передусім покладається на поєднання фактологічного аналізу з літературно-художніми елементами, в ній причинно-наслідкові зв'язки висвітлюються переважно у метафоричній та символічній формах. Раціональні пояснення та обґрунтування поступаються емоційному впливові.

Щодо функції моральних суджень, то саме завдяки відкритості авторської оцінки вона є найбільш вираженою в гонзо-журналістиці. Оскільки на першому плані виступає оповідач, прийняття аудиторією його

суб'єктивного стилю репортажів перетворює його на морального арбітра, роль, яка в ідеалі має бути зарезервована для громадськості [3]. Це суттєво актуалізує дискусію про суспільну відповідальність автора, про припустимість моральних оцінок, за яких журналістська рефлексія підмінюється особистими цілями, не пов'язаними з сумлінним виконанням професійної діяльності (гонзо-журналістика не заперечує стандарти журналістики саме у цьому аспекті). Водночас зазначимо, що моральні судження тут мають провокаційно-амбівалентний характер, тобто через суб'єктивність вони можуть бути цинічними, суперечливими, що якраз має на меті спонукати аудиторію до дискусії з автором. Реалізація четвертої функції у гонзо-журналістиці суттєво відрізняється від інших жанрів, оскільки сам автор здатен формулювати рекомендації, не обов'язково апелюючи до думки експертів. По суті такий журналістський текст стає радше маніфестом, ніж раціональним поясненням. Тому цінність запропонованих рішень не стільки в прагматичному розв'язанні проблеми, скільки через їх абсурдний чи сатиричний характер спровокувати суспільну дискусію, пошук нелінійних способів її вирішення [4: 5].

Отже, застосування теорії фреймінгу до аналізу гонзо-журналістики дозволяє виявити специфічний спосіб реалізації усіх чотирьох функцій фрейму (визначення проблем, діагностування причин, моральних суджень і пропозиції засобів розв'язання) у жанрі, принципово зорієнтованому на суб'єктивність і авторську присутність. Гонзо-журналістика трансформує нейтральні інструменти фреймування у провокативні, емоційно насичені та амбівалентні конструкції, в яких межа між журналістською рефлексією і маніфестом, між фактом і літературним прийомом є свідомо розмитюю.

1. Arowolo O. S. Understanding Framing Theory. Lagos State University, 2017 <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.25800.52482> .

2. Entman R. M. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm, *Journal of Communication*. 1993. Volume 43, Issue 4. Pp. 51 – 58, <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
3. The Questionable Morality of Gonzo Journalism. 2019. 6 Sep. <https://www.prindleinstitute.org/2019/09/the-questionable-morality-of-gonzo-journalism/>
4. Slyusar V. Informational Violence in the Symbolic Exchange and Modern Mediareality: the Modus Dimension. *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Philosophical Sciences*. 2019. № 1 (85). P. 25-35.
5. Slyusar V., Sokolovskyi O., Slyusar M. PR activity of Muslim organizations of Ukraine (on the example of the RAMU "Ummah"). *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*. 2024 Vol. 44 : Iss. 1 , Article 6. Pp. 91-104.